

Στέλλα Μουρκογιάννη

Με την Στέλλα Μουρκογιάννη, συναντηθήκαμε πρόσφατα μέσα από το έργο της, αλλά και τις κοινές εμμονές που μας διακατέχουν κι έτσι όπως συμβαίνει με κάποιους ανθρώπους, όχι απλά συνεργαστήκαμε, αλλά ταυτιστήκαμε. Χημεία (?) Όχι μόνον (!) Συμπορευόμαστε στην ίδια όχθη στο ποτάμι της Τέχνης, μιας Τέχνης που θέλει κι επιβάλλεται να συνομιλεί με τα μεγάλα θέματα της εποχής της, γιατί η Τέχνη δεν είναι της εποχής της, είναι η ίδια η εποχή της (!) Αυτός ήταν και είναι ο πραγματικός ρόλος του καλλιτέχνη. Με αφορμή την δική της “Διέλευση”- εγκατάσταση, σε έναν όχι μόνον εναλλακτικό, αλλά εντελώς διαφορετικό χώρο όπως

είναι το tetarimorio, διασχίζουμε και διαπερνάμε μαζί, όλες τις “Διελεύσεις” που την απασχολούν και την ταλανίζουν, σε μία εποχή που τ’ Απαγορευτικά, λόγω Πανδημίας, είναι περισσότερα από όσα, σε άλλες.

Της Έφης Μιχάλαρου

Φωτό: Αρχείο Στέλλας Μουρκογιάννη

κα. Μουρκογιάννη, με αφορμή την εγκατάσταση “Διέλευση” που παρουσιάζεται στο tetartimorio, έργο το οποίο έχει άμεση σχέση με όλες τις διελεύσεις που έχουν διακοπεί βίαια λόγω διαφόρων συνθηκών, θα θέλαμε να μας πείτε πως και πότε προέκυψε η ιδέα;

Δύσκολα εστιάζει κανείς στην πηγή μιας ιδέας. Θα αναφερόμουν σε μια κινηματογραφική ταινία, «Τα παιδιά των ανθρώπων» (The Children of Men) μια δραματική περιπέτεια του 2006, η οποία μου είχε κάνει μεγάλη εντύπωση. Εκτυλισσόταν στο Λονδίνο του 2027 όπου, ένας ιός, είχε μηδενίσει την γονιμότητα των ανθρώπων δημιουργώντας τεράστια προβλήματα στην παγκόσμια ισορροπία. Η βία και οι συγκρούσεις μαίνονταν, με τις δυνάμεις καταστολής να καταπνίγουν κάθε αντίδραση. Παράλληλα, μετανάστες συνέρρεαν κατά εκατομμύρια, οι οποίοι, αναχαιτιζόνταν, συλλαμβάνονταν ή εκτελούνταν.

Δυστυχώς, η μυθοπλασία του 2006, έχει επιβεβαιωθεί κατά πολύ το 2020. Η αφετηρία της ιδέας μου ωστόσο, πρέπει να αναζητηθεί πολύ παλιότερα, σε παιδικά βιώματα στην Ν. Αφρική του Απαρτχάιντ*. Σε γεγονότα που

χαράχτηκαν στη μνήμη μου, αλλά μπόρεσα να αξιολογήσω πολύ αργότερα, ως ενήλικη.

Βέβαια, τα πρόσφατα γεγονότα στην Αμερική μετά την δολοφονία του George Floyd, φανερώνουν ότι η ανθρωπότητα δεν μαθαίνει από τα λάθη του παρελθόντος.

Η ιδέα ωστόσο σχηματοποιήθηκε με την έλευση των προσφύγων στη χώρα μας και εδραιώθηκε με ότι ακολούθησε τον Covid-19: εγκλεισμοί, απαγορεύσεις, φόβος, αυταρχικότητα.

Γιατί χρησιμοποιείται το συγκεκριμένο υλικό-συρματόπλεγμα και όχι κάποιο άλλο υλικό που επίσης θα μπορούσε να λειτουργεί σημειολογικά και πρακτικά ως εμπόδιο;

Η λεπιδοφόρος κονσερτίνα, είναι ένα υλικό που προορίζετε να τραυματίσει, να αποτρέψει και τελικά να εμποδίσει τον «εισβολέα».

Η λεπιδοφόρος κονσερτίνα, είναι ένα υλικό που προορίζετε να τραυματίσει, να αποτρέψει και τελικά να εμποδίσει τον «εισβολέα». Οπτικά, παραπέμπει μάλλον σε μιναλιστικά γλυπτά, παρά σε ένα βίαιο μέσο αποτροπής. Η απαστράπτουσα όψη της, σε συνδυασμό με την συμμετρική γεωμετρική της δομή της, την κάνει να μοιάζει ελκυστική. Παρόλα αυτά, στην συνείδηση του θεατή, παραμένει ένα αντικείμενο που επιφέρει τραυματισμό και πόνο. Αυτή η αμφισημία με ενδιαφέρει ιδιαίτερα, κάτι άλλωστε που φανερώνει κι ο τίτλος της έκθεσης. Αμφισημία που ορίζει και η διάταξη στου έργου στο χώρο. Τα σύρματα τοποθετούνται με διαγώνιες, πλέκοντας κατά κάποιο τρόπο έναν ιστό, οπτικά ρυθμικό κι ανάλαφρο, πρακτικά όμως αποτρεπτικό κι αδιαπέραστο.

Το έργο σας λειτουργεί ως όριο, τι σημαίνει για σας ο θεατής να το βλέπει από έξω, χωρίς να μπορεί να πλησιάσει γιατί διατρέχει την επικινδυνότητα του σωματικού τραύματος;

Η απαγόρευση εισόδου, είναι στοιχείο του έργου. Η είσοδος του θεατή στο χώρο ανακόπτεται, αλλά κι αυτό που βλέπει απ' την βιτρίνα λειτουργεί αποθαρρυντικά, γιατί μια ενδεχόμενη είσοδος του θα σήμαινε τραυματισμό. Εγείρονται αισθήματα φόβου, ανάλογα με τη θέα ενός πολύ κοφτερού μαχαιριού. Πρόθεση είναι να προβληματιστεί, για τα όρια και τις καθημερινές απαγορεύσεις, που μας επιβάλλονται είτε από εξωγενείς παράγοντες, είτε μέσα από τα προσωπικά μας αδιέξοδα.

Το Ψυχικό Τραύμα, όπως ο εγκλεισμός, που προέκυψε από την Πανδημία από τον Μάρτιο μέχρι αυτή την στιγμή που κουβεντιάζουμε, πως σας επηρέασε και αφομοιώνεται στο έργο σας;

Βιώνουμε μία πρωτόγνωρη για τα δεδομένα μας κατάσταση, που δεν αφήνει κανέναν ανεπηρέαστο. Ο αόρατος εχθρός που μας περιβάλλει, οδηγεί στην ανάγκη περιχαράκωσης του χώρου μας. Περιορίζουμε τις κοινωνικές συναναστροφές, αποφεύγοντας επισκέπτες, κυκλοφορόντας μόνο υπό όρους, με «διελεύσεις» σε κοντινή ακτίνα γύρω απ' τα σπίτια μας.

Η έκθεση, ήταν προγραμματισμένη για τον Απρίλιο, αλλά συνέπεσε με την προηγούμενη καραντίνα. Για δεύτερη φορά, υπήρξε αναστολή λειτουργίας, μια και τα εγκαίνια ήταν προγραμματισμένα δύο μέρες πριν τον δεύτερο εγκλεισμό. Ωστόσο, το θέμα που διαπραγματεύεται, οι βίαιες απαγορεύσεις, οι ακυρώσεις διελεύσεων, ταυτίζεται μ' αυτό που βιώνουμε σήμερα λόγω Covid-19, καθιστώντας την επίκαιρη.

Ζούμε σε μία εποχή που τα Τραύματα είναι πολλαπλά, όπως και οι Απαγορεύσεις. Αν είχατε την δυνατότητα ποια Τείχη και ποια Συρματοπλέγματα θα καταρρίπτατε;

Χρόνια τώρα, παρακολουθούμε αμέτοχοι πολέμους να μαίνονται, την ισορροπία του περιβάλλοντος να υπονομεύετε στο όνομα της ανάπτυξης και της κερδοσκοπίας. Τις πόλεις να αναπτύσσονται άναρχα και ασφυκτικά. Τις οικονομικές και ταξικές αντιθέσεις να μεγεθύνονται, τις οι ατομικές και συλλογικές ελευθερίες να καταστρατηγούνται, τον υπερκαταναλωτισμό να μας μετατρέπει σε άβουλα όντα.

Θεωρώ ότι διανύουμε μια περίοδο γενικότερης οπισθοδρόμησης. Τείχη συντηρητισμού και αυταρχισμού ορθώνονται γύρω μας. Ο πολιτισμός, η παιδεία, η εξύψωση το ανθρώπινου πνεύματος δεν είναι στις προτεραιότητες των γενικότερων παγκόσμιων επιλογών, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού της γης, δεν έχει ούτε τα αναγκαία για την επιβίωση. Συνεπώς, θα ήθελα να καταρρίψω τα τείχη των πολέμων, της βίας, της κερδοσκοπίας, της φτώχειας. Επίσης, του φανατισμού και των προκαταλήψεων, της θρησκοληψίας, του ρατσισμού, της ομοφοβίας, της έλλειψης παιδείας, του καταναλωτισμού, της καταστροφής του περιβάλλοντος, του αυταρχισμού και της επιβολής και άλλα πολλά.

Ποια ήταν η πρόκληση, να εκθέσετε σε έναν χώρο σαν το tetartimorio που είναι εναλλακτικός, αλλά εντελώς διαφορετικός από τους υπόλοιπους, αφού στην ουσία είναι στο concept του καταστήματος;

Ο στόχος του τεταρτημόριου, να συζητήσει επίμαχα κοινωνικά και ανθρωπιστικά ζητήματα μέσα από την τέχνη. Παρόμοιες ανησυχίες που εμπεριέχονται στη δουλειά μου, δημιουργούν ένα γόνιμο πλαίσιο διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ μας. Από την άλλη, ο εναλλακτικός χαρακτήρας της ομάδας, εκτός από

συμπαράσταση, παρέχει απόλυτη ελευθερία έκφρασης στους καλλιτέχνες.

Ο χώρος, το Fob Art Container, στεγάζετε σε ένα εμπορικό κέντρο, που λειτουργούν παράλληλα καταστήματα. Ο διάλογος με ένα κοινό, διαφορετικό από τους μόνιμους επισκέπτες των αιθουσών τέχνης, έχει υπάρξει ανέκαθεν στα ενδιαφέροντά μου. Από τις πρώτες συμμετοχές μου σε έκθεση, το έργο ήταν μια παρέμβαση σε βιτρίνα καταστήματος σε πολυσύχναστο δρόμο.

Τα έργα σε βιτρίνες συνεχίστηκαν κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μου το 1998 στο Central Saint Martins College of Art & Design, σε εκθέσεις στην Charing Cross και στο Soho, αλλά συνεχίστηκαν και αργότερα. Η αλληλεπίδραση των έργων, με τους καταναλωτές πολυσύχναστων εμπορικών δρόμων, με απασχόλησε έντονα. Επίσης, ο διάλογος της τέχνης με την καθημερινότητα.

Το έργο εκτίθεται σε έναν χώρο που το κοινό περιμένει, φυσιολογικά, να συναντήσει καταναλωτικά αγαθά. Αντί αυτού, συναντάει ένα επιθετικό συρματόπλεγμα. Δημιουργείτε έτσι, ένας διάλογος επάνω στον καταναλωτισμό (παράλληλα με τους άλλους φραγμούς) και στο πως παρεμβαίνει στις διελεύσεις μας**.

Πρώτη Δημοσίευση 18/4/2017, www.dreamideamachine.com

© Συνέντευξης Έφφ Μιχάλαρου

* Μια χώρα βαθύτατου φυλετικών, διακρίσεων, όπου οι ιθαγενείς, υποχρεώνονταν να μένουν σε γκέτο. Η είσοδος τους στις πόλεις των λευκών να επιτρεπόταν μονάχα ως, πεινιχρά αμειβόμενο, εργατικό δυναμικό, σε εργασίες που οι πρώτοι, δεν καταδέχονταν. Οι διακρίσεις ήταν εμφανείς παντού: Απαγορευόταν να επιβιβάζονται σε λεωφορεία λευκών, να κάθονται στα ίδια παγκάκια, να στέλνουν τα παιδιά τους στα ίδια σχολεία κοκ. Οι κυβερνήτες, προκειμένου να διατηρήσουν την επικυριαρχία τους, κατά καιρούς εξαπέλυαν το στρατό σε εκκαθαρίσεις εναντίων τους, φυλακίζοντας ή και δολοφονώντας.

** Η έκθεση “Διέλευση” ήταν προγραμματισμένη το διάστημα: 5/11/20-5/12/20. Λόγω μέτρων για τον Covid-19, βρίσκετε σε αναστολή λειτουργίας. Λόγω της θέασης από την βιτρίνα και το ότι βρίσκετε σε εμπορικό κέντρο (Εμπορικό Κέντρο Ίρις, Ίριδος 4, Παλαιό Φάληρο), η έναρξη λειτουργίας του λανικού εμπορίου, μπορεί να θεωρηθεί έναρξή της. Εναλλακτικά, κανείς μπορεί να την επισκεφτεί στο: <http://www.tetartimorio.eu>

